

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

Příloha

k usnesení vlády

ze dne 12. dubna 2006 č. 393

Zásady

dlouhodobé Koncepce romské integrace do roku 2025

Úvod

Cíl zlepšit postavení Romů ve společnosti se stal (jako odpověď na signály o vážných problémech části Romů za nových společenských podmínek po roce 1989) explicitní součástí politiky vlády České republiky již od roku 1997, kdy byla přijata tzv. Bratinkova zpráva (usnesení vlády ČR č. 686 ze dne 29. října 1997). V roce 2000 vláda svým usnesením ze dne 14. června 2000 č. 599 přijala ucelenou Koncepci politiky vlády vůči příslušníkům romské komunity, napomáhající jejich integraci do společnosti, která byla následně několikrát aktualizována – naposledy v roce 2005 (usnesení vlády ze dne 4. května 2005 č. 532). Uvedené koncepční dokumenty vždy počítaly s tím, že integrace Romů je dlouhodobý proces, nicméně vytyčovaly především úkoly, které měly být naplněny ve střednědobém horizontu. Předložený dokument zpracovaný na základě požadavku vlády ze dne 7. prosince 2005 v usnesení č. 1573 se poprvé snaží uceleně formulovat základní zásady vládní politiky v této oblasti v dlouhodobém horizontu zhruba dvou desetiletí, tj. do roku 2025. Zásady jsou založeny na vzájemném propojení strategických východisek a cílů.

Předkládané zásady dlouhodobé koncepce romské integrace nemění východiska politiky vlády v oblasti integrace příslušníků romských komunit, tak jak jsou formulovány ve stávajících integračních koncepcích. Rovněž zásady dlouhodobé strategie vycházejí ze tří perspektiv přístupu k Romům: (1) z perspektivy lidskoprávní, s důrazem na rovnost a ochranu před diskriminací, (2) z perspektivy národnostní, kde je důraz položen na kulturu a svobodnou vůli Romů se jako národnostní menšina vymezovat, a (3) z širší perspektivy sociokulturní, která pracuje s pojmem „romská komunita“. Tyto přístupy nejsou v rozporu, nýbrž se vzájemně doplňují. Za současných podmínek by redukce romské problematiky na kterýkoliv z nich byla nežádoucím zkreslením. Propojení těchto přístupů však neznamená jejich směšování – to by mohlo vést v praxi k nekoncepčním rozhodování, zejména co se týče poskytování dotací. Současně je také potřeba zdůraznit, že zatímco perspektivy lidskoprávní a národnostní jsou svou povahou trvalé, širší sociokulturní přístup je podmíněn zvláštními historickými okolnostmi, a je dočasný.

Dlouhodobá strategie romské integrace souzní s mezinárodně uznávanými principy, standardy ochrany, zkušenostmi a doporučeními mezinárodních institucí a organizací.

Zásady berou v úvahu vývoj integrace Romů od schválení první Koncepce romské integrace (2000) a zhodnocení vývoje i aktivit vlády v této oblasti do současnosti. Zohledněn je též vývoj integrace Romů na lokální úrovni a předpokládané trendy plynoucí zejména z členství České republiky v Evropské unii a také z přistoupení České republiky k Dekádě romské inkluze 2005 – 2015.

Zásada č. 1

Romové jsou integrální součástí české společnosti. Základním postojem vlády při její politice v oblasti romské integrace je respekt k romským tradicím a kultuře. Vláda považuje sociální vyloučení části romských komunit a jejich úspěšnou integraci za problém celé společnosti a zasazuje se o nalézání řešení, jež jsou přijatelná pro všechny zainteresované strany.

Zásada č. 2

Politika vlády v oblasti romské integrace je založena na principech důsledné ochrany základních práv a svobod, ochrany před diskriminací a podpory rovného přístupu a rovných příležitostí. Vláda je odhodlána nejen vytvářet podmínky pro důsledné postihování každého porušení těchto principů, ale bude také podporovat vytváření tolerantního prostředí bez předsudků, v němž příslušnost ke skupině vymezené rasou, barvou pleti či národností není důvodem k odlišnému posuzování jednotlivce a zacházení s ním, a kde je naopak různost respektována a ceněna jako obohacení společnosti a pozitivně přijímána.

Zásada č. 3

Politika vlády v oblasti romské integrace se doplňuje s vládní politikou ochrany práv příslušníků národnostních menšin, která směřuje k zachování a rozvoji romské identity, kultury a jazyka. Vláda v tomto ohledu přistupuje k Romům stejně jako k jiným národnostním menšinám žijícím na území České republiky. Při podpoře Romů jako národnostní menšiny vláda bude současně brát zřetel také na specifické postavení Romů v Evropě a ve světě - bude proto podporovat rovněž vědecké a kulturní aktivity nadnárodního významu směřující k uchování kulturního dědictví, jež by bylo bez pomoci společnosti pro další generace ztraceno. Zatímco romská integrace je úkol dlouhodobý, ale principiálně dočasný, podpora národnostních menšin je trvalý úkol, který je dán ústavními základy státu.

Zásada č. 4

Při vytváření dlouhodobé strategie romské integrace a stejně tak při podpoře ochrany menšin vláda respektuje vícevrstevnou identitu Romů. To mj. znamená, že nikdo nesmí být nucen „vzdát se“ svého původu či identity, byť i jen nepřímou či jakkoli symbolicky, aby se mohl považovat - a současně byl považován - za příslušníka českého národa. Vláda bude vystupovat všemi vhodnými prostředky proti udržování a šíření negativních stereotypů o Romech a usilovat tak o vytvoření reálnějšího a diferencovaného pohledu společnosti na Romy tak, aby svobodně zvolená příslušnost k romské národnostní menšině nebyla nikomu na újmu.

Zásada č. 5

Ústřední metou dlouhodobé vládní strategie romské integrace je zlepšení postavení Romů ve všech sférách života společnosti, kde dnes mezi převážnou částí majoritní společnosti a značnou částí Romů existují neodůvodněné a nepřijatelné rozdíly v neprospěch Romů, a tím i dosažení bezkonfliktního soužití Romů s ostatní společností. Vláda si klade za cíl dosáhnout do roku 2025 takového zlepšení sociálního postavení Romů, zejména v klíčových oblastech jako jsou vzdělávání a pracovní trh, aby specifická opatření k začlenění příslušníků romských komunit v podobě tzv. „vyrovnávacích postupů“ již nebyla nutná a aby případné přetrvávající dílčí problémy mohly být efektivně řešeny v rámci „mainstreamových“ politik v těchto sektorech. Vláda si je vědoma, že úspěšné dosažení těchto cílů je závislé i na aktivním přístupu příslušníků romských komunit. Vláda se dále zasazuje o vynucování respektování zákonů a podzákonných norem s cílem zamezit zneužívání pomoci jedincům ze

sociálně vyloučených komunit třetími osobami a tím eliminovat oslabení solidarity a důvěry mezi majoritní společností a romskými komunitami.

Zásada č. 6

Cílem politiky vlády v oblasti romské integrace je zajištění lepšího sociálně ekonomického postavení Romů (jako jednotlivců i celku) a současně adekvátní rozložení a stratifikace pozic zastávaných Romy ve společnosti. I když nelze počítat s tím, že do roku 2025 bude možné odstranit všechny nedůvodné sociální rozdíly vytvářené po dlouhá období dějin, chce vláda dosáhnout toho, aby do roku 2025 byli Romové podstatně výrazněji a rovnoměrněji zastoupeni mezi všemi vrstvami a segmenty české společnosti, včetně skupin nejvzdělanějších, nejlépe prosperujících a nejvlivnějších.

Zásada č. 7

Prvotním krokem je proto zvýšení úsilí směřujícího proti nadměrnému zastoupení Romů na nejnižší společenské příčce. Jedním z pilířů integrační politiky v nejbližších dvou desetiletích je proto zmírňování a předcházení sociálního vyloučení příslušníků romských komunit, které představuje extrémně špatnou ekonomickou a sociální situaci, jež negativně ovlivňuje celkové schopnosti a možnosti vyloučených osob a skupin participovat na životě společnosti jako celku. K zabránění dalšího prohlubování sociálního vyloučení a nastartování opačných procesů je nezbytné použít všech dostupných prostředků a metod, včetně vyrovnávacích postupů. Specifický přístup přitom musí být kombinován s úsilím o uzpůsobení obecných opatření a zdrojů s ohledem na specifické podmínky a potřeby příslušníků romských komunit, aby specifická opatření a obecné politiky přinášely synergický účinek.

Zásada č. 8

Nezastupitelnou roli mají při integraci příslušníků romských komunit orgány územní samosprávy. Součástí politiky vlády je proto vytváření dostatečných finančních, organizačních a motivačních nástrojů pro jejich aktivní zapojení do tvorby a realizace dlouhodobé strategie romské integrace. Těžiště integrace by mělo být postupně stále více posouváno na místní úroveň. Prioritou politiky vlády v oblasti integrace příslušníků romských komunit, tj. především v oblasti hospodářské a sociální, je propojování aktivit a opatření nabízených státem ve všech sférách a vytváření komplexní nabídky služeb poskytovaných na místní úrovni. Vláda rozšiřuje příklady dobré praxe integrace vyloučených romských komunit k využití samosprávám, formuluje principy, kterými se osvědčené projekty řídily a vytváří podmínky pro jejich systémovou realizaci. Kraje a obce s rozšířenou působností zpracovávají vlastní implementační koncepce integrace pro danou lokalitu, které jsou v intencích koncepce vládní.

Zásada č. 9

Při realizaci romské integrace vláda upřednostňuje opatření zacílená na aktivaci samotných příslušníků romských komunit před opatřeními založeným na pasivním přijímání pomoci. V tomto duchu je součástí politiky vlády v oblasti romské integrace také zajištění spoluúčasti Romů na jejím vytváření a realizaci.

Zásada č. 10

Dlouhodobá strategie i navazující střednědobé koncepce romské integrace a akční plány jsou připravovány kanceláří Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity a jsou realizovány prostřednictvím příslušných resortů, dalších orgánů státní správy a ve spolupráci

s orgány územní samosprávy a nevládními organizacemi a rovněž podnikatelskými subjekty. Realizace těchto politik je koordinována Radou vlády ČR pro záležitosti romské komunity.

Zásada č. 11

Vláda podporuje vznik, činnost a rozvoj nestátních neziskových organizací a sdružení příslušníků romských komunit a vytváří transparentní podmínky pro jejich spoluúčast při integraci příslušníků romských komunit.

Zásada č. 12

Součástí politiky vlády v oblasti integrace příslušníků romských komunit je pravidelný a dlouhodobý monitoring situace romských komunit a zpětné vyhodnocování úspěšnosti a efektivity opatření a účelnosti vynaložených prostředků. Při formulování politik a jejich vyhodnocování spolupracují příslušné státní orgány také s akademickými a vědeckými pracovišti.

Zásada č. 13

Přípravu a realizace dlouhodobé strategie romské integrace a politiky vlády v této oblasti bude financována zejména ze státního rozpočtu a z evropských strukturálních fondů. Vláda bude usilovat o to, aby se na realizaci finančně podílely také samosprávy. Vláda bude podporovat zavedení takových mechanismů, jež zaručí využití evropských strukturálních fondů na podporu programů směřujících k sociálnímu začleňování příslušníků romských komunit, a to jak v programovém období 2007-2013, tak i v navazujícím programovém období.

Zásada č. 14

Vláda při vytváření strategií a koncepcí romské integrace úzce spolupracuje v rámci Evropské unie a s mezinárodními a mezivládními organizacemi a iniciativami, zejména Radou Evropy, Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě a také s orgány a členskými státy Dekády romské inkluze 2005 - 2015. Usiluje o užší spolupráci s jinými zeměmi, je-li harmonizovaný postup účinnější.